

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 3296 від 31.03.2020
Народні депутати України
Р. Бабій та інші

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України щодо підвідомчості спорів, що виникають у сфері земельних відносин та спорів щодо нерухомого майна»

Метою законопроекту, як зазначено в пояснювальній записці до нього, визначено, зокрема, «вирішення правової проблеми, яка полягає у неоднозначному розмежуванні підсудності земельних спорів та спорів щодо нерухомого та рухомого майна¹, забезпечення принципу правової певності щодо підвідомчості земельних спорів та сталості земельних правовідносин, які є необхідними під час становлення в Україні ринку землі» (п. 2). Для досягнення вказаної мети у проекті пропонується внести до ч. 1 ст. 20 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК) зміни, згідно з якими уточнюється юрисдикція господарських судів щодо спорів, що виникають у сфері відносин з нерухомістю та земельних відносин (в тому числі спори щодо прав на земельну ділянку з суб'єктом владних повноважень), а також визначити винятки з таких категорій справ, які не розглядатимуться в господарських судах. На погляд суб'єктів права законодавчої ініціативи, прийняття проекту Закону «надасть можливість оперативно вирішувати спори у сфері земельних відносин; забезпечить конституційне право громадян України на доступ до правосуддя, складовою якого є право на розгляд спору судом, встановленим законом протягом розумного строку...» (п. 6 пояснювальної записки до проекту) тощо.

¹ - між господарськими судами, загальними, коли вони розглядають цивільні спори, та адміністративними.

Проект не включений до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2020 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 16.06.2020 № 689-IX, а також до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2021 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 02.02.2021 № 1165-IX.

Розглянувши проект, Головне управління вважає за доцільне висловити щодо його змісту наступні зауваження.

1. Насамперед слід зазначити, що розгляд більшості спорів у справах з земельних відносин, стороною яких є фізична особа, яка не є підприємцем, у господарських судах, виглядає дискусійним. Справа в тому, що, при цьому, не враховується, що місцевими господарськими судами, які розглядають відповідні справи як суди першої інстанції є окружні господарські суди (ч. 2 ст. 21 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»), юрисдикція яких поширюється на територію відповідної області, а також Автономної Республіки Крим та міст Києва та Севастополя. Натомість, згідно з ч. 1 вказаної статті Закону України «Про судоустрій і статус суддів» місцевими загальними судами, які розглядають відповідні справи як суди першої інстанції є окружні суди, які утворюються в одному або декількох районах чи районах у містах, або у місті, або у районі (районах) і місті (містах). Таким чином, зосередження розгляду вказаних спорів у господарських судах для фізичних осіб, які не є підприємцями та проживають у сільській місцевості, може ускладнити для них доступність правосуддя, яке є важливою складовою права на справедливий суд (ст. 7 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

2. Зауважимо також, що не всі спори, що виникають у сфері земельних відносин, мають розглядатися у господарських судах. У п. 1 пояснювальної записки до проекту зазначається, що «цим законопроектом пропонується віднести справи у спорах, що виникають у сфері земельних відносин, до юрисдикції господарських судів в незалежності від складу сторін спору. Доцільність віднесення земельних спорів до компетенції господарських судів обумовлена тим, що спори, пов'язані із земельними відносинами, *в яких хоча б однією зі сторін є приватні особи*, незважаючи на участь у них суб'єкта владних повноважень, в абсолютній більшості є приватноправовими». Звертаємо увагу, що у ч. 2 ст. 158 Земельного кодексу України зазначається, що «виключно судом вирішуються земельні спори з приводу володіння, користування і

розпорядження земельними ділянками, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб, а також спори щодо розмежування територій сіл, селищ, міст, районів та областей». Проте, на думку Головного управління, слід звернути увагу що, спори щодо розмежування територій сіл, селищ, міст, районів не можна віднести до приватно-правових. Крім цього, серед учасників такого спору немає приватних осіб, а відтак доцільність їх розгляду в господарському судочинстві, як це пропонується у проекті, виглядає сумнівною.

3. Проект вимагає техніко-юридичного доопрацювання. Зокрема, у його назві не враховане правило законодавчої техніки, згідно з яким у разі, якщо у законі про внесення змін зміни вносяться до однієї статті, це відображається у його назві. Крім цього, при внесенні змін до ст. 20 ГПК використовується поділ пункту статті на підпункти, а підпунктів на абзаци, що не відповідає загальній структурі статей ГПК, які поділяються на частини, а частини на пункти або абзаци.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: О. Куціпак, С. Кузнєцова

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЙВНА
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000733B42008E588D01
Дійсний до: 27.05.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/03-2021/81352 від 05.03.2021

425907